انجمن‌های علمی دانشجویی را دریابیم

سال تحصیلی جدید آغاز شده است. امسال نیز در انتظار دیدار دانشجویان تازه وارد هستم. اینکه چه حال و هوایی دارند و در مورد انتخابشان چه می‌گویند و اینکه من چه بگویم و چه چراغی به دستشان بدهم که روشنگر راهشان باشد. هر سال در کنار تمامی بحث و گفتگوهایی که در خصوص ماهیت رشته و بازار کار و مسائل پیرامون آن می‌شود، اشاره‌ای هم به انجمن‌های علمی می‌کنم و تشویق دانشجویان به حضور و فعالیت در انجمن علمی دانشجویی دانشگاه. امسال با شروع ماه مهر بر آن شدم تا به عنوان عضو کوچکی از جامعه دانشگاهی، با تأکید بر جایگاه انجمن‌های علمی دانشجویی در فضای علمی، از طریق کتابدار ۲.۰، خواستار همکاری و مشارکت بیشتر همکاران و دانشجویان عزیز با این انجمن‌ها باشم.

انجمن‌های علمی همواره در میان جوامع علمی از جایگاه مطلوبی برخوردار بوده‌اند به طوری که در قرن هجدهم میلادی تعداد قابل توجهی از نشریات علمی توسط این انجمن‌ها منتشر شد. به تعریف عبدالهی (۱۳۸۱، ص ۴۷) انجمن‌های علمی، نهادهایی مستقل، غیرانتفاعی و غیرسیاسی هستند که با حضور و فعالیت داوطلبانه گروهی از افراد علاقه‌مند در زمینه خاصی از علوم فعالیت می‌کنند تا از طریق تعامل آزاد و خردمندانه بتوانند زمینه مساعد را برای پیشبرد علم، تنظیم و ترویج اصول و قواعد عمل جمعی یا اخلاق کار، پیوند علم و عمل را در آن رشته علمی فراهم کنند.

انجمن‌های علمی دانشجویی به منظور حمایت، تقویت و ترویج فرهنگ و اخلاق علمی در دانشگاه‌های کشور، تقویت روحیه و بنیه علمی دانشجویان مستعد و توانمند و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب برای فعالیت‌های جمعی علمی، همچنین بهره‌گیری از توانمندی و خلاقیت دانشجویان در تحقق توسعه علمی و نهضت تولید علم طبق مفاد آئین‌نامه انجمن‌ها و اتحادیه‌های انجمن‌های علمی دانشجویی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تشکیل می‌شوند و به فعالیت می‌پردازند. همان‌گونه که در تعریف انجمن‌های علمی دانشگاهی نیز آمده است، «این انجمن‌ها نوعی تشکل دانشجویی‌اند که با اهدافی مانند تقویت نشاط علمی دانشجویان، شکوفاسازی خلاقیت‌ها و استعدادها، شناسایی دانشجویان نخبه و ممتاز و استفاده از توان و قابلیت‌های آنان برای رشد و بالندگی علمی دانشگاه‌ها تشکیل می‌شوند و در ایجاد فضای پژوهشی، تولید و ترویج علم و اخلاق علمی، نقش مؤثری دارند» (زمانی، ۱۳۸۶).

در ایران، انجمن‌های علمی دانشجویی در سال ۱۳۷۰ بر اساس آیین‌نامه‌ای آزمایشی شروع به کار کردند و از سال ۱۳۷۸ طی آیین‌نامه‌ای قطعی، فعالیت این انجمن‌ها به طور رسمی تداوم و گسترش یافته است (خبرگزاری دانشجویان ایران در زمانی، ۱۳۸۶، ص ۵۸).

با نگاهی به اهدافی که برای انجمن‌های علمی دانشجویی در نظر گرفته شده، می‌توان به اهمیت جایگاه این انجمن‌ها در ایجاد نشاط و پیشرفت علمی دانشجویان و به طبع آن جامعه علمی پی برد. شارع پور و فاضلی (۱۳۸۵، ص ۷۴) به برخی از این هدف‌ها اشاره کرده‌اند:

1. ایجاد ارتباط و پیوستگی بین دانشجویان، فارغ‌التحصیلان و استادان، با هدف تقویت ارتباطات درون شبکه اجتماعی علم.
2. خلق موقعیت‌هایی برای درگیر کردن دانشجویان در زنجیره‌های تعامل با هدف پر شدن دانشجویان از انرژی عاطفی در عرصه علم.
3. تقویت جامعه‌پذیری علمی از طریق فراهم آوردن فرصت‌های تمرین کردن نقش‌های دانشمندان مانند نوشتن، سخنرانی کردن، طرح ایده کردن، ارتباط برقرار کردن و تلاش کردن برای جلب حمایت بقیه اهل علم از ایده‌های مطرح شده و تبدیل شدن منازعه در میدان علم- مطابق قواعد این میدان- به منش دانشجویان.
4. ایجاد سازمان‌هایی واسط میان سازمان رسمی دانشگاه و توده غیر رسمی دانشجویان مانند کارکردی که انجمن‌های داوطلبانه جامعه مدنی میان دولت و مردم، یا انجمن‌های علمی رشته‌ای میان ساخت رسمی نظام علمی و دانشمندان ایفا می‌کنند.
5. تقویت حس هویت دانشمند بودن، پیوند داشتن با سنت رشته‌ای، ذخیره نمادینی از دانش گذشته و قرار گرفتن در فرایند درونی کردن شیء مقدس دانش.

انجمن‌های علمی مکانی مناسب برای تمرین کار با نیروی انسانی فعال و متخصص و مکانی است که باور دانشجو از خودش

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

به منزله سرمایه اجتماعی در آن شکل می‌گیرد. نتایج پژوهش زمانی (۱۳۸۶) نشان می‌دهد که دانشجویان از طریق عضویت در انجمن‌های علمی دانشجویی مهارت‌هایی را در زمینه‌های آموزشی، پژوهشی، تبادل دانش، جامعه‌پذیری و کارآفرینی کسب می‌کنند.

در بعد تربیتی و جامعه‌پذیری، می‌توان گفت اجتماعی کردن، با جامعه سازگار شدن و در امور اجتماعی شرکت داشتن از مواردی است که در خصوصیات فرهنگی هر ملت است و در رشد و توسعه اقتصادی آن کشور تأثیر بسزایی دارد. کار گروهی، همدلی و همفکری دانشجویان در انجمن علمی دانشجویی موجب افزایش روحیه تعامل و همکاری گروهی می‌شود.

در حیطه پژوهش و تحقیق، با توجه به اینکه بیشتر دانشجویان مهارت‌های لازم برای اجرای پژوهش را ندارند، انجمن‌های علمی می‌توانند با آموزش روش اجرای تحقیق به دانشجویان در مساله‌یابی، آگاهی از پیشینه و ادبیات تحقیق، نوشتن فرضیه‌ها و پرسش‌های پژوهش و غیره کمک کنند.

و در بعد کارآفرینی نقش انجمن‌های علمی دانشگاه‌ها در ۴ گروه قابل ملاحظه است: یادگیری توانایی مدیریتی، یادگیری انجام کارگروهی، برگزاری دوره‌های آموزش کارآفرینی، کسب آموزش‌های ضمنی و پر کردن خلأ آموزشی.

انجمن‌های علمی دانشجویی همچنین می‌توانند جایگاهی برای اتصال به استادان (کسب سرمایه فرهنگی)، برقراری ارتباط با دیگران (کسب انرژی عاطفی)، انجام دادن فعالیت‌های علمی گروهی (احساس کردن اجتماعی علمی)، ترکیب و تلفیق نسل‌های مختلف دانشجویان در فعالیت علمی (ارتباط با گذشته و نفوذ به آینده)، طرح شدن مباحث نوآورانه (به دلیل وجود نداشتن لختی‌های نظام دانشگاهی در این‌گونه انجمن‌ها)، شکل‌گیری شبکه‌های افقی و عمودی در شبکه کلی دانش و علم و تمرین کردن تعامل در وضعیت‌هایی‌شبیه به وضعیت‌های کنش علمی واقعی باشند (شارع پور و فاضلی، ۱۳۸۵، ص ۷۴).

طبق آیین‌نامه موجود در وبسایت معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، فعالیت‌های علمی در انجمن علمی دانشجویی عبارت‌اند از:

1. مناظره و نقد علمی
2. هم‌اندیشی و نشست‌های تخصصی
3. مطالعات و پژوهش‌های علمی
4. نشر و ترویج یافته‌های علمی
5. فعالیت‌های کمک‌آموزشی

مصادیق و عرصه‌های فعالیت انجمن‌های علمی عبارت‌اند از (وبسایت معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱ مهر ۹۶):

1. برگزاری دوره‌های آموزشی تکمیلی و تقویتی و تشکیل کارگاه‌های تخصصی
2. برگزاری و همکاری در اجرای جشنواره‌ها، کنفرانس‌ها و مسابقات علمی داخلی و خارجی
3. تولید و انتشار نشریه علمی، کتاب و نشریات الکترونیکی، نرم‌افزارهای رایانه‌ای و فیلم‌های علمی- آموزشی
4. برنامه‌ریزی و اجرای بازدیدهای علمی از مراکز علمی، صنعتی و فناوری
5. اطلاع‌رسانی در خصوص کلیه فعالیت‌های مرتبط با اهداف انجمن
6. حمایت و تشویق مادی و معنوی از ابتکارات، خلاقیت‌های علمی، فعالیت‌های پژوهشی و اختراعات دانشجویان.

معرفت و صابری (۱۳۹۳) خاطر نشان می‌کنند دانشجویانی که در انجمن‌های علمی فعال هستند، گرچه ممکن است مشغله روزمره بیشتری گریبان گیر آن‌ها شود، اما چون با مشکلات و راه‌های حل مشکلات آشنا می‌شوند، در نهایت احساس موفقیت بیشتری دارند. فعالیت در انجمن به لحاظ مالی، بهره‌ای برای افراد ایجاد نمی‌کند، اما رضایت خاطر و احساس پویایی و شادابی و طراوت خاصی به انسان می‌بخشد. همچنین، این دو بزرگوار به دانشجویان تازه وارد توصیه می‌کنند از همان ابتدا با انجمن علمی رشته و اعضای فعال آن آشنا شوند. در این کار، افزون بر آنکه با دوستان جدید هم رشته‌ای خود که از فعال‌ترین و باانگیزه‌ترین دانشجویان هستند آشنا می‌شوند، این آشنایی به آنان کمک می‌کند که آرام‌آرام با فرایندها و رویه‌های رایج در فعالیت‌های انجمن هم آشنا شوند.

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

همچنین، آنچه به نظر می‌رسد در به ثمر رسیدن اهداف انجمن‌های علمی دانشجویی و رشد و شکوفایی علمی دانشجویان عزیز تأثیرگذار است، حضور، دلگرمی‌ها و راهنمایی‌های اعضای هیئت‌علمی در کنار دانشجویان است. حضور در انجمن‌های علمی دانشجویی می‌تواند هم برای دانشجویان فعال، خلاق و با استعداد و هم برای استادان دلسوز و تأثیرگذار، فضایی صمیمی و پر از شور و نشاط علمی ایجاد کند و در راستای پرورش استعدادها و فرهنگ‌سازی علمی مؤثر باشد. پس بیاییم در سال تحصیلی جدید دست در دست هم انجمن‌های علمی دانشجویی را بیش از پیش حمایت کنیم.

منابع

1. زمانی، عشرت (۱۳۸۶). آشنایی با کارکردهای انجمن‌های علمی دانشجویی و مقایسه عملکرد انجمن‌های رشته‌های مهندسی با سایر رشته‌ها. فصلنامه آموزش مهندسی ایران، شماره ۳۵، ص ۵۵- ۸۱.
2. شارع پور، محمود؛ زارعی، محمد (۱۳۸۵). مجله مطالعات اجتماعی ایران. دوره ۱، شماره ۲، ص ۶۲- ۸۲.
3. عبداللهی، محمد. عملکرد انجمن‌های علمی در زمینه ترویج و توسعه علم و اخلاق (۱۳۸۱). مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ۴، شماره ۱، ص ۴۷- ۶۳.
4. معرفت، رحمان؛ صابری، مریم (۱۳۹۳). نگاهی به فرصت‌ها و چالش‌های انجمن‌های علمی به عنوان نیروی پیشران در پیشرفت‌های دانشجویی. مجله الکترونیک شناسه. بازیابی ۲۵ شهریور ۱۳۹۷، از: ir
5. وبسایت معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم تحقیقات و فناوری (۱۳۹۵). آیین‌نامه انجمن های علمی دانشجویی. بازیابی ۲۵ شهریور ۱۳۹۷، از: http://www.ssamsrt.ir/archive/0031.php

نویسنده: نرگس خالقی

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	نرگس خالقی
عنوان مقاله:	انجمن‌های علمی دانشجویی را دریابیم
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: i-Kitabdar 2.0)
دوره مجله(Vol):	۴
شماره مجله(Issue):	۴
سال(Year):	۱۳۹۷
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/9973

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.